

ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Κείμενο Κωστής Γεωργιάς Φωτογραφίες Αρχείο Εθνους

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΣΤΑ ΨΑΡΙΑ

Εικόνες αποκάλυψης στο... Ιόνιο

Απομεινόμερο του Οκτώβρη στο Θιάκι, επέστρεφα από ψάρεμα με λίγους σαργούς. Ο φίλος που συνάντησα μου είπε το μαντάτο:

- Ενώ εσύ βούταγες τόσες ώρες για τρία κιλά ψάρια, ο άλλος έκανε βαρκάδα και μάζεψε με την απόχη από τον αφρό μια δωδεκάκιλη σφυρίδα!
- Βρε τον τυχεράκι! Θα είχε ξεφύγει από κάνα παραγάδι.

**ΣΦΥΡΙΔΕΣ, ΡΟΦΟΙ, ΣΤΗΡΕΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΑΓΡΙΔΕΣ ΕΠΙΠΛΕΟΥΝ ΞΕΠΝΟΕΣ**

Τις μέρες που ακολούθησαν υπήρξαν κι άλλοι «τυχεράκιδες». Σφυρίδες, ροφοί, στήρες και μερικές συναγρίδες που βρέθηκαν να επιπλέουν ξέπνοες, πιστοποιήσαν πως πρόκειται για ασθένεια και όχι για τυχαία γεγονότα. Ο αριθμός όλο και μεγαλώνει, ενώ και τα νέα που έρχονται από τα γύρω νησιά και τη στεριά απέναντι, δείχνουν πως το φαινόμενο έχει διαστάσεις επιδημίας. Τους δύο μήνες που πέρασαν, εκατοντάδες ήταν τα μεγάλα ψάρια που βρέθηκαν. Δεν τολμώ να φανταστώ το πολλαπλάσιο του αριθμού που βρέθηκε από τους γλάρους και δεν αναφέρθηκε ποτέ. Είναι ανησυχητικά ξεκάθαρη η έκταση του φαινομένου. Χωρίς καμιά διάθεση κινδύ-

νολογίας οφείλω να πω πως πιθανώς είμαστε μάρτυρες σημαντικής καταστροφής, ανυπολόγιστης έκτασης, με μη προβλέψιμες, προς το παρόν, συνέπειες για τους συναφείς τομείς. Δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο στα νερά μας. Και στη δεκαετία του '90, και πιο πρόσφατα, δύο χρονιές είχαν ξαναβγει ψάρια στον αφρό.

Οχι όμως σε τέτοιον αριθμό. Οι επιστήμονες υπέθεσαν αρχικά το τοξικό φυτοπλαγκτόν, και κατόπιν την ιογενή εγκεφαλοπάθεια και αμφιβληστροειδοπάθεια. Αν είναι έγκυρες οι αναρτήσεις στο διαδίκτυο, φαίνεται πως τείνουν προς τη δεύτερη εκδοχή. Πρόκειται για τον ίδιο *podavirus* που απομονώθηκε στα μέσα του '90 στην Ιαπωνία κι έκτοτε έχει παγκόσμια εξάπλωση.

Κεντρικό ερώτημα είναι το εάν πρόκειται για φυσικό φαινόμενο ή για κάτι που σχετίζεται με

την ανθρώπινη παρέμβαση. Είναι γεγονός ότι δεν υπερβαίνει τις δύο δεκαετίες η απαρχή των κρουσμάτων. Δεν θυμούνται ανάλογα περιστατικά οι παλιότεροι ψαράδες, εκείνοι που δραστηριοποιήθηκαν τις δεκαετίες του '50 κι του '60. Ούτε τις δεκαετίες του '70 και του '80, τις οποίες πρόλαβε και ο υπογραφόμενος, θυμάται κανείς κάτι ανάλογο. Όπως αναφέρουμε παραπάνω, στη δεκαετία του '90 σημειώθηκαν τα πρώτα κρούσματα. Η συγκεκριμένη περίοδος συμπίπτει με την έναρξη της εγκατάστασης ιχθυοτροφείων. Σε όλες τις περιπτώσεις, τα νεκρά ψάρια βρίσκονταν σε περιοχές κοντινές με ιχθυοτροφεία. Τα ιχθυοτροφεία συνιστούν σημαντική παρέμβαση στο περιβάλλον και, ως γνωστόν, κάθε παρέμβαση έχει τον αντίκτυπό της. Όπως μας δήλωσε ερευνητής του ΕΛΚΕΘΕ, η πυκνή εγκατάσταση μονάδων στην περιοχή

ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΤΟΝΟΙ ΑΜΦΙΒΟΛΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΡΟΦΗΣ ΦΑΡΜΑΚΑ ΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΑ ΧΛΩΡΙΝΗ ΦΟΡΜΟΛΗ ΚΑΤΑΛΗΓΟΥΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΤΡΟΦΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ

των Εκινάδων, ακόμη κι αν δεν είναι η πηγή της ιογενούς μόλυνσης, εντείνει το πρόβλημα καθώς συμβάλλει στην επέκταση και εξαπλώσή της επιδημίας μέσω της τροφικής αλυσίδας. Δεν θα έπρεπε να είχαν υπάρξει περιβαλλοντικές μελέτες των επιπτώσεων μετά τα είκοσι και πλέον χρόνια που λειτουργούν οι μονάδες; Μάλιστα, το νομοσχέδιο που πρόσφατα ψηφίστηκε προβλέπει επέκταση των μονάδων και εντατικοποίηση της δραστηριότητάς τους. Στη βάση ποιων συμπερασμάτων πάρθηκε αυτή η απόφαση; Των οικονομικών και μόνο, όπως επιβάλλει η τεχνητή οικονομική κρίση; Μα, μακροοικονομικά, αν καταστραφεί η αλιεία, αλλά και ο τουρισμός, οι οικονομικές επιπτώσεις θα είναι πολλαπλάσιες του όποιου κέρδους παράγουν οι μονάδες.

Η διαταραχή του οικοσυστήματος και η μόλυνση είναι ορατές διά γυμνού οφθαλμού από όποιον επισκεφθεί την περιοχή των Εκινάδων, αλλά και τμήματα της Ιθάκης, της Κεφαλονιάς και τα βορειότερα μέρη του μικρού αρχιπελάγους. Τα νερά είναι θολά και πράσινα. Σφουγγάρια, στρείδια, πίνες κείτονται νεκρά σε σημαντικούς αριθμούς. Μια κίτρινη λάσπη καλύ-

πτει τον βυθό. Τα άγρια ψάρια είναι παχύσαρκα και λιπαρά. Κάποια είδη που συχνάζουν και τρέφονται κοντά στα κλουβιά φαίνονται να νοσούν.

Πάσχουν από δερματοπάθειες, ενώ αρκετά είναι τυφλά τουλάχιστον από το ένα μάτι.

Παρατηρώ όλα αυτά κι αναρωτιέμαι αν καταγράφονται, αν γίνονται αναλύσεις, αν γίνεται συλλογή δειγμάτων, αν υπάρχουν στατιστικές μετρήσεις, αν κάποιος τέλος πάντων παρακολουθεί τις συνέπειες της γιγαντιαίας παρέμβασης που εδώ και 20 χρόνια συντελείται στην ταλαίπωρη περιοχή. Χιλιάδες τόνοι αμφίβολης ποιότητας τροφής, φάρμακα, καθαριστικά, χλωρίνη, φορμόλη, καταλήγουν ετησίως στην τροφική αλυσίδα.

Δεν θα έπρεπε να γνωρίζουμε τις συνέπειες; Αραγε, οι κίτρινοι του υπουργού, φρόντισαν να ενημερωθούν για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του εγχειρήματος προτού αποφασίσουν την επέκταση; Μα από πού να ενημερωθούν; Από υπηρεσίες που υπολείπονται, όπως καθετί που έχει σχέση με την κρατική υποδομή; Και γιατί να ενημερωθούν; Έτσι λοιπόν πέρασε το νομοσχέδιο, που αν το είχε

Τα νερά είναι θολά και πράσινα. Σφουγγάρια, στρείδια, πίνες κείτονται νεκρά σε σημαντικούς αριθμούς. Μια κίτρινη λάσπη καλύπτει τον βυθό. Τα άγρια ψάρια είναι παχύσαρκα και λιπαρά. Κάποια είδη που συχνάζουν και τρέφονται κοντά στα κλουβιά φαίνονται να νοσούν. Πάσχουν από δερματοπάθειες, ενώ αρκετά είναι τυφλά τουλάχιστον από το ένα μάτι.

συντάξει ο διευθύνων σύμβουλος του Νηρέα, δεν θα το είχε κάνει «καλύτερο».

Το ζήτημα είναι εξαιρετικά σοβαρό για να αφηθεί στην αβελτηρία του κυβερνητικού μηχανισμού. Πολύ πιο απειλητικό από την οικονομική κρίση την ίδια. Αν καταστραφεί η οικονομία, μπορεί κάποια στιγμή να ανασυγκροτηθεί. Αν καταστραφεί η θάλασσα, είμαστε τελειωμένοι. Είναι ό,τι πιο πολύτιμο έχουμε, το κεντρικό μας πλεονέκτημα, το ζηλευτό μπλε στεφάνι της χώρας.

Είναι δε θλιβερό ως γεγονός: Αν κάτι είχε μείνει καθαρό μέσα στη διατροφική σαβούρα που υποχρεώνεται ο κόσμος να καταναλώνει, ήταν το φυσικό ψάρι, της θάλασσας. Πάει κι αυτό, στον βωμό του κέρδους.

Κι ενώ τα μέσα κι οι κυβερνήσεις ασχολούνται με τον τζόγο και τον αέρα τον κοπανιστό των χρηματιστηρίων, η θάλασσα πεθαίνει. Αυτό που ακούγεται, ως τρομακτική προοπτική, περί επιστροφής στη μιζέρια της δεκαετίας του '50, δυστυχώς δεν μπορεί να συμβεί. Δυστυχέστατα, καθώς η θάλασσα του 2011 δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με εκείνη του '50. Ας ήταν η θάλασσα όπως το '50, ας ήταν το πε-

ριβάλλον συνολικά όπως το '50, κι ας επιστρέψαμε εκεί, με την τωρινή, στερνή μας γνώση. Θα φτιάχναμε μια πολύ καλύτερη χώρα. Θα τη φτιάχναμε όλοι μαζί, χωρίς μισαλλοδοξία, χωρίς τους δωσίλογους και τους μαυραγορίτες και δεν θα κάναμε το ολέθριο λάθος να την εμπιστευτούμε σε χέρια τρίτων. Θα ήταν μια χώρα αειφόρος, μια θάλασσα που θα απαύγαζε το φως και διαρκώς θα γεννιόταν και θα γεννούσε τη ζωή παντού.

Δεν θα ήταν η χώρα της ασκήμιας, της χωματερής, της κατάπτωσης, της επίδειξης του τίποτα, της θάλασσας που τα ψάρια της σκοτώνονται από τη μόλυνση.

Υ.Γ.1 Γύρω στα μέσα του καλοκαιριού σταμάτησα να συναντώ τις συναγρίδες που πάντα έβρισκα στους τόπους τους. Φαντάστηκα ότι τις μάζεψε το κεφαλλονίτικο γρι-γρι, αν και δεν είχα ακούσει πουθενά ότι βγήκαν τέτοια ψάρια. Πολύ φοβάμαι τώρα πια ότι τις χτύπησε η ασθένεια.

Υ.Γ.2 Διαβάζω ότι πρόκειται περί νόσου που δεν προσβάλει τον άνθρωπο. Τουλάχιστον... Αν επισημοποιηθεί αυτό, στην πράξη σημαίνει ότι μπορείτε να τρώτε ό,τι βρίσκετε να επιπλέει ακόμα φρέσκο. Κάντε το διότι, πιθανώς σε όχι μεγάλο χρονικό διάστημα, θα χάσετε εντελώς τη δυνατότητα να ξαναγευτείτε τέτοια ψάρια. Θα έχουν γίνει ανάμνηση ίσως.

Υ.Γ.3 «Τη θάλασσα, τη θάλασσα, ποιος θα μπορέσει να την εξαντλήσει» λέει ο Γ. Σεφέρης. Μια εξαιρετικά πιεζή αλλά και ακριβής απάντηση στο ερώτημα είναι βεβαίως: ο καπιταλισμός.